

dobri kakršni koli izmišljeni dokazi in avanturistične domneve. V ostalih dveh črticah pa skuša avtor lokalizirati Skordiske, dalje išče antična imena za gori Kosmaj in Rudnik, poskuša pa lokalizirati tudi Prokopijevo Aurelijano.

Ostale razprave pripadajo umetnostno zgodovinskemu področju. Tako obravnavata Vladimir Petković in Djurdje Bošković arhitekturo in freske samostana Veluče. Svetozar Radojčić se v razpravi »Jedna scena iz romana o Varlaamu i Joasafu u crkvi Bogorodice Ljeviške u Prizrenu« spušča tudi v problem necerkvene, laične vsebine srednjeveškega slikarstva v Srbiji. Mirjana Čorović-Ljubinković v razpravi »Dve dečanske ikone Bogorodice Umilenija« in Lazar Marković v razpravi »Deisis hrušedolskog ikonostasa« obravnavata vprašanja srednjeveških »ikon«.

Tudi v poročilih so trije članki posvečeni arheologiji in arheološkim problemom, medtem ko ostali trije spadajo zopet v umetnostno zgodovino. Milutin in Draga Garašanin podajata poročilo o izkopavanju neolitične naselbine v Žarkovu iz 1948 leta, kjer se je poleg posameznih podatkov o stanovanjskih ter ekonomskih in sorodnih problemih odkrilo tudi večje število kulturnega, predvsem keramičnega gradiva, ki v celoti pripada vinčanski kulturni skupini. Poročilo o izkopavanju na Caričinem gradu od 1949. do 1952. leta nam daje Djordje Mano-Zisi. Med najpomembnejše odkrite objekte v tem času spada troladijska bazilika, ki je bila odkrita v južnem delu mesta (urbs meridionalis). Bazilika je dolga s transeptom in narteksom ter z atrijem, ki sta mu prizidana dva paraklisa, 45 m, široka pa 20 m. Pod vzdolž sredine ladje je bil izdelan v mozaiku. Ima geometrijske ornamente, med katerimi se pa nahajajo tudi figuralne predstave in scene, kakor so dobri pastir, borba z levom, borba z medvedom, amaoconke, kentauri, živalski emblemi, itd. Izven mestnega obzidja so dalje odkrili drugo cerkev v trikonkni obliki. Tudi ta cerkev, ki naj bi bila središče nekropole, je imela mozaik, na zidovih pa freske. V eni od treh konk je najden tudi grob. Raziskovali so pa tudi posamezne dele mesta, da bi se posamezne stavbe, ki so že bile odkrite, povezale v celoto. Nevenka Spremo-Petrović je pa dala poročilo o baziliki s kripto na Caričinem gradu, ki je bila odkrita v letih 1940—1947.

Naslednja poročila Ivana Zdravkovića »Užički grad« in »Stara Crkva u Lipljanima« ter poročilo Dragoljuba Jovanovića »Stambol kapija u Beogradu« poročajo o raziskovanju raznih objektov srednjega veka in novejšega časa.

Pri donesklih in zapiskih je tudi nekoliko člankov, ki se tičejo arheologije. Tak je n. pr. članek Milutina Garašanina »Povodom praistorijskih i ranosrednjevekovnih nalaza iz jednog tumula u Klincima« v katerem ugotavlja avtor, da so tu bili najdeni ne samo predzgodovinski temveč tudi zgodnjersrednjeveški objekti. Sem spada tudi članek Miodraga Grbića »Dve rimske bronzane maske« v katerih objavlja avtor masko mladeniča iz Smedereva ter masko bradatega človeka iz Kostola. Čudno pa je, da avtor obravnava obe maski kot maski s čelado, čeprav nobena nima predstavljene čelade (ena ima celo bogato predstavljene plastične lase), kar končno priznava tudi sam. Članek je dokaj enostranski, ker ne upošteva izvzemši dve, tri analogije iz Anglije, tudi drugih, ki so danes znane. Ostali članki, kot so »Arheološke i istoriske beleške iz Makedonije« Radoslava Gruića, »Beogradska ikona Bogorodice u Carigradu« Aleksandra Deroko, »Dva rukopisa manastira Manasije« Sergija Troickega, »Stare tvrdjave u slivu Markove Reke« Jovana Trifunovskega, in »Izvlačenje vode iz dubokih bunara u starim tvrdjavama« Dragoljuba Jovanovića, obravnavajo razno umetnostno zgodovinsko, etnografsko in zgodovinsko gradivo.

J. Korošec

Pro Austria Romana: herausgegeben von der urgeschichtlichen Arbeitsgemeinschaft in der Anthropologischen Gesellschaft in Wien; Schriftleiter: Rudolf Noll. Letnik 5, 1955.

Pro Austria Romana je rokopisno tiskani dvomosečnik, ki ga v okviru dunajske Antropološke družbe izdaja delovno tovarištvo na prazgodovinskem torišču, vodi pa kustos dunajskega umetnostno-zgodovinskega muzeja dr. Rudolf Noll. Osnovna težnja publikacije je, prinašati pregledna in tekoča poročila

o preiskovanju antičnega obdobja na področju Avstrije. Sestavki so informativnega značaja in kratki.

Peti letnik časopisa ima naslednjo vsebinsko strukturo: 1. **Poročila o delu.** Ta oddelek zbira nove najdbe ter podaja — grupirano po avstrijskih pokrajinah — kratke pregledne in rezultate izkopavanj. Oddelek zavzema največ prostora v časopisu, važen je posebej zaradi tega, ker objavlja tekoča poročila o izkopavanjih, tako rekoč še med tem, ko ta trajajo. Na ta način opozarja list ljudi, posebej seveda strokovnjake, arheologe, profesorje in druge na nastajajočo problematiko in obstoječe zanimivosti; na ta način obveščeni si lahko prihajajo ogledat izkopavanje, ko je še v teku. Profesorji bližnjih šol morejo tako prirejati nad vse privlačne šolske izlete na arheološka mesta v trenutku, ko dvigajo iz tal ostanke odmrle dobe in kulture. Za slovenske čitatelje je v tem oddelku posebej zanimivo poročanje o novih starinah s Koroške, odkoder pošiljata redne notice kustos Deželnega muzeja v Celovcu, ing. Hans Dolenz, ter arheolog, višji gradbeni svetnik in znani sodelavec v Cariniji, dr. Paul Leber. Med ostalimi posebej zanimivimi poročili naj omenim še poročilo o izkopavanjih, ki jih je vodil Oswald Menghin v Veldideni, izkopavanja rimskega posestva na Gradiščanskem, ki jih vodi Balduin Saria, ter poročilo o uspešnih izkopavanjih in njihovih rezultatih na osnovi upoštevanja ostankov kulturnih rastlin, izkod peresa H. L. Wernecka. Mnogo notic je posvečenih seveda Carnuntumu, Štalenski gori nad Gospo Svetu, Lauriaku in podobnim znanim arheološkim mestom.

2. **Iz prakse:** Pod tem poglavjem so zbrane notice o novih dognanjih iz področja prepariranja izkopanin, v njem je zgoščeno podana vsebina kratkega tečaja o prepariranju železnih predmetov, ki ga je lani na Dunaju vodil konzervator Narodnega muzeja v Ljubljani, Rudolf Berce. Franz Miltner podaja na tem mestu časopisa problematiko zatiranja plevela na prostoru izkopavanj, posebno na prostoru rekonstruiranih objektov.

3. **Načrti za delo** je nestalen oddelek, ki daje predvsem ob pričetkih terenskih del pregled nameravanih izkopavanj z navedbo možnosti obiskov, pregled, ki se ureja pokrajinsko, vsebinsko in avtorsko.

4. **Poročila uredništva** ter 5. **Posebna obvestila** se omejujejo navadno na lokalno pomembne, za tujino nebitvene notice.

6. **Personalna poročila** dajejo arheološkim kolegom na znanje eventualna napredovanja arheoloških strokovnih delavcev v Avstriji, premestitve, imenovanja in podobno.

7. **Bibliografska priloga** pa je zaključni oddelek, zaradi tega posebej važna, ker notira vsako delo in poročilo, ki se nanaša na antično obdobje v Avstriji, pa najsi gre za ponatis, razpravo ali kritiko. Ker je avstrijska arheološka literatura pogosto še bolj razdrobljena kot naša, je ta priloga posebej dragocen pripomoček za absolutno in varno evidentiranje del, izhajajočih v delno nepričakovanih ali težje dostopnih publikacijah.

Zaradi cenenosti in zgoščenosti predstavlja časopis lepo rešitev finančnega problema publiciranja in tiskanja v Avstriji, daje avstrijskim arheologom ter onim, ki se za starine zanimajo, izboren priročnik tekočih problemov, raziskav in dognanj, je zaradi marsikaterega sestavka ali drobne najdbe, ki često zlepa ne ugleda dneva v kaki arheološki reviji, in posebej še zaradi bibliografske priloge velika dragocenost tudi tujim delavcem na arheološkem področju, za nas pa seveda še posebej tudi zaradi rednih notic s Koroške. Časopis predstavlja lahko tudi vzorec, po katerem bi se marsikje lahko reševale analogne težave, kot so jih preprosto in ceneno rešili naši severni sosedje z rokopisno tiskano revijo, ki je vendar na izredni strokovni višini in — kot je razvidno iz rednega notiranja v bibliografskih prilogah velikih arheoloških revij v svetu — tudi splošno cenjena.

J. Šašel